

הטלוויזיה הערבית עומדת בקרב כפול: נגד מדינות ערב ונגד מנהלי הטלוויזיה

הטלוויזיה הישראלית נולדה בשנת 1968 — כדי לשרת בערבית. דובר אז על שילוב ודיוקנים ועל הצורך להתמודד עם כלליהתיקשות בארצות ערב. הכל ידעו שאין זה אלא תירוץ להקמת הטלוויזיה, אך זה פעל. עתה עומדת החטיבה הערבית בטלוויזיה הישראלית לפני סכנת חיסול כחטיבה עצמאית — בטיועם של אותם נימוקים עצמם שהביאו להקמתה.

רעלים מיסתוריים

זה זמן-מה קשה לדחוב חלק ניכר מעובדיה הבכירים של הטלוויזיה. הם גם אינם מרבים לשוחח זה עם זה. מתח רב שורר בבית השידור. מילחמות אישיות ומעורבות במילחמות עקרוניות על תכני שידור ידעו ושידור, ועדות מוקמות חדישות לבקרים לבדיקת הבעיות השונות, ובינתיים לא הגישה אף אחת מהן את מסקנותיה. באחרונה הגיעו לכותרות מיכתיבם של דן שילון ומטי קירשנבאום, שהופנו אל הוועדה המנהלית של רשות השידור ואשר טענו כנגד "רעלים" מיסתוריים שמטפח מנכ"ל רשות השידור יצחק ליברני בקרב עובדיו. ליברני ושהה אז בחו"ל, וגם אחרי ששב

של צוקרמן. אלא שלאחר-מכן התמנה ליברני למנכ"ל רשות השידור כולה, ובתור שכזה הפך גם מנהלו של צוקרמן. בטלוויזיה מרננים כי צוקרמן לא השרים עם הרעיון כי האוש שלא זכה בעבר בהתמודדות עימו על המנהל הטלוויזיה היה מעתה מנהלו, וכי מילחמתו בליברני החלה כבר ביום הראשון שבו התמנה ליברני למנכ"ל. כיום טוענים רבים כי ליברני מנוטרל למעשה, וכי נושא המחלוקה הערבית שבהפריחה הוא חומך. איננו אלא תרגיל-סוהו שלו נגד מנהל הטלוויזיה. צוקרמן עצמו אינו מבין את פשר ההתעניינות הפיטאומית של ליברני בדבריה הערבית, נושא שאינו מעניין כלל את ליברני (לדברי צוקרמן) ואשר כדי לפתור אותו בצורה עניינית היה צורך להתגבר על אילוצים עקרוניים של הטלוויזיה שאין ביכולת המדינה להתמודד עימם. קידומה של החטיבה הערבית ידרוש יותר זמן-שידור בערבית ויותר משאבים כספיים, ואת זאת גם ליברני איננו יכול להציע.

סאלים פתאל (יהודי ממוצא עיראקי) מנהל התוכניות בערבית טוען, לעומת זאת, כי הבעיה איננה ליברני, דעותיו, אישיותו או תמיכתו בעניין הערבי, אלא אישיותו של המנהל ארנון צוקרמן. לא ייתכן, לדעת פתאל, שמנהל אחד יפקח על שתי מערכות השידורים — בערבית

לוב של ממש, הוא אפילו טורח ללמד ערבית בימים אלה. אלא שלא בזה העניין. הוא מעדיף ראיה כוללת של כל ההפקות בהתנה, ובתוך ראיה כוללת זו החטיבה הערבית אינה אומנם ילד-טיפוחים, אך גם לא ממור. היא דומה יותר למשהו מסוג התוכניות לילדים. מדי פעם מחליטים לתת קדימות תקציבית למחלקה זו או אחרת, צוקרמן נתן קדימות זו לחדשות, ואכן המחלקה הגיעה להישגים מחשימים.

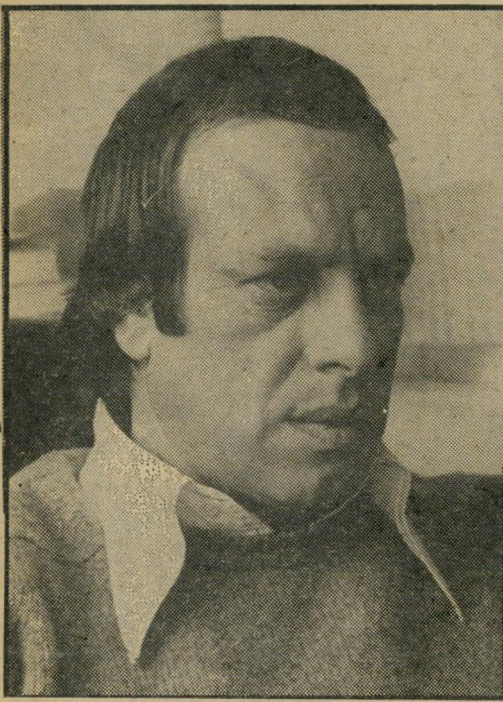
הפרדה מול פיזור

מישהו יחליט לתת קדימות כזאת לערבית — יצטרך לנמק את גישתו, שכן המנהל איננו רואה בשידורים בערבית בית חטיבה מנופוליסטית נפרדת אלא חלק בלתי-נפרד מסך-כל המחלקות בטלוויזיה, שמשרד אומנם בשפה זרה ומכוון לאוכלוסיה אחרת אך הבעיות המיקצועיות והתכניות ושלו זהות. עקרונית, לבעיות של המחלקות השונות המטפלות בנושאים שגם המחלקה הערבית מטפלת בהם, משום כך הוא מעדיף לפזר את כל גוש השידורים בערבית על פני לוח-המישורים ובעברית ולהביא, בסופו של דבר, לידי מיוזג מלא של לוח השידורים. פיזור המישורים בערבית נראה לאנשי

אף ברמזו על בקשה או דרישה לשינויים תוכניתיים, למגמות התפתחות ותוכניתיות, לביקורת עצמית. לא שמעו גם על הגדלת תוכניות שאותן רצו לבצע ולא נסתייע בידם. לדבריו לא נחסם מעולם אדם שי בקיש ליוזם משהו בערבית. להיפך, לדעתו אין החטיבה הערבית מטפלת עד בבעיות האמיתיות של האוכלוסיה הערבית בארץ, והוא עצמו היה צריך לבקש מהם להתיר ייחס לנושא עדין כמו יום-האדמה ולהציע ושישתפו בדיון גם איש רק"ח.

טענה זו משקפת את גישתו של צוקרמן שהטלוויזיה אינה מכשיר-הסברה מכוון מדי-למעלה, וכי ההסברה הטובה ביותר שי יכולה טלוויזיה להציע היא פשוט כיוונו מהימן ומלא של מכלול הבעיות וההתייחסויות במדינה, בעיברית או בערבית. הוא אינו מבין את תפיסתם של אנשי המחלקה הערבית הרואים את עצמם כמעין שירות-שידור עצמאי ומייחסים לעצמם תפקידים בלתי מוגדרים של "זרוע-הסברה תית" ויצירת "גשר בין העמים". תפיסה זו נראית לצוקרמן מעורפלת ומבלבלת. הוא אינו עוסק בהסברה, הוא עושה טלוויזיה, אם מישו רוצה להפוך את הטלוויזיה למכשיר-הסברה מכוון — שיקבע מדיניות ברורה בעניין ויבצע אותה. בינתיים עובדת הטלוויזיה במיטת סדום של ישעות שידור מצומקות, במיגבלות

טלוויזיה בעשנים עתידי

מנהל צוקרמן פסקידן מוות

מנהל פתאל הפיזור הוא

תקציביות ובערוץ אחד ויחיד. בתוך ערוץ זה יש לשידורים בערבית ושעה וחצי בסך-הכול, ולא מן השעות הטובות. הם שרזיים במין גיטו של זמן, אין להם תיווך-חוזר מספק מן הצופים שלהם, וצוקרמן מאמין כי פיזור התוכניות בערבית עליפני לוח-המישורים בערבית יהיה לטובתם של הר עובדים בחטיבה הערבית, יגדיל את ירי קרתם, יביא את פרי עבודתם לידיעת קהל צופים רב יותר וימנע ביובו. סאלים פתאל אינו מקבל את הטענות הללו. לדבריו, חינוי לשמור על הפרדה מרהלטת של השידורים בערבית בשל אופייה המיוחד של האוכלוסיה הערבית בי ארץ, שאינה ממוחנת לחוקרטייה מאתק דמת באותה מידה כמו זו היהודית. מאתק חשבו, לדעתו, לשמור על ייחודה של חטיבת השידור הערבית היחידה במרחב המשדרת מארץ דמוקרטית, בשעה ש בעתה הצופה הערבי — הן בישראל והן במדינות ערב — אמונו על דפוסי צפייה של טלוויזיה של מדינות טוטליטאריות.

הצופה הערבי ישתנה

שמגיעים להיבט האידיאולוגי-פוליטי של הבעיה, מתגלה פראזיס מזור. פתאל נשמע מעניין לשמור על איוון ומתינות בשידורים בערבית, איוון (המשך בעמוד 44)

החטיבה הערבית כגור-דין מוות. הצעתו זו של צוקרמן הובאה כמיסמך כתוב לפני הוועדה-המנהלית באפריל 1977, אחרי שבר משך זמן ממושך לא הגיבו עניינית על ושפע התזכירים שהועברו אליו עליידי מנהל-התכניות בערבית. לדיברי פתאל עשה צוקרמן את כל המישגים הנאפשרים במצב-הלחץ. ובעת שהעלה פתאל לפני המנהל את הבעיות האמיתיות של השידורים בערבית, סירב צוקרמן להתייחס ברצינות לעניין אלא גער בו באומרו: "אתם תצאו מכאן על ארבע". פתאל נאלץ להעלות את העניין לפני הוועדה-המנהלית, ורק אז הופיע צוקרמן עם המיסמך שבו הציע את פיזור השידורים בערבית מבלי שטרח לבדוק את העניין ברצינות היראיה.

פתאל מאמין כי המנהל הסתחרר מן הכוח שהוועד המנהל הפקיד בידיו וכי החל יורה יריות בלתי-מבוקרות לכל הדי-כיוונים. בשעתו (לאחר דיון סוער בוועד המנהל) אף הציע פתאל לחברי הוועד להביע איראמון במנהל, אך נראה שיהי חברים לא רצו להחמיר את המצב יתר על המידה.

ארנון צוקרמן עצמו מחייך לשמע טענינות אלה. לדבריו, לא התייחס בתחילה ברצינות אל שפע טענותיו של פתאל משום שלא ניראו לו עניינית. לתמהונו הרב נגעו כל התלונות בנושא "קיפוח" סביכול במשאבים לעומת אלה של חדשות והתוכניות בעיברית", הוא לא שמע

ובערבית גם יחד, וישפוט אותן באמות-מידה שונות. לטענתו מחובר ובקישותו ה"ממוסד של השידור בערבית לעומת השידור בעיברית במשך שנים ולא-אורך כל יחידה הפרעל ובמשך כל השנים במיסגרות תקציביות והן ממש על סף-הקיום, הוא היחיד שנישללה ממנו בסוף שנת 1976 (בגיבוי המלא של מנהל הטלוויזיה) תור-ספת התייקרויות ושאושרה לכל שאר היחידות המחלקות והיחידות בטלוויזיה, הוא היחיד ששומד עם כוח-אדם מצומצם נמוך מכל סטנדרד מיקצועי מינומלי, עובדיו אינם זוכים בהשתלמויות, עובדים חוזשים אינם נקלטים במידה מספקת, אפלייה שוררת בכל. לא ייתכן, לדעתו של פתאל, שבי-טלוויזיה המשדרת גם בערבית לא יהיה אף צלם דובר ערבית, אף מקליטקול דובר ערבית, שום תארוך או עור-דסלטים הדובר ערבית, שלא לחבר על המנהל שי-אינו יודע את השפה, אינו מכיר את רגרות האוכלוסיה ושאליה פונים השידור רים בערבית וגם אינו מעוניין בכך במי יחוד.

השידור בערבית הוא היחיד שאין לו כתרבת ובית-חשלו, כיוון שהמנהל הפור-מאלי (צוקרמן) הוא רק כתרבת על הנייר.

צוקרמן עצמו מסתייג מדרך זו של הצגת הבעיה. אין לו, לדבריו, שום בעייה עם הנושא הערבי, הוא גדל בחיפה, בשכונה מערבית, הוא בעד דיוקנים ושי-

— מילא את פיו מים. הדוגמה היחידה שניתנה לאותם רעלים היתה כוונתה של החטיבה הערבית בטלוויזיה לחתור להפרידה מן השידורים בעברית בכפיפות ישייה לה המנכ"ל עצמו. ההלטת ברוח זו אכן נתקבלה בישיבת הוועד המנהל ב-17.30. לשם בדיקת פרטי הביצוע בחר הוועד המנהל בוועדה מיוחדת שעליה הוטל להיביא המלצות והצעות לביצוע הפרדה זו — לאחר שמועת דיברי כל הגורמים הנוגעים בדבר. מן המיכתבים שהתפרסמו בעתהונת ומתוך כמה ישיבות סגורות של הוועד המנהל נוצר חושם מעורפל (ואולי מכוון) כי המדובר במאבק-כוח אישיים בין גור-המישורים בטלוויזיה, ובעיקר בין מנהלי הטלוויזיה ארנון צוקרמן ולצידו דן שילון ומטי קירשנבאום, לבין המנכ"ל יצחק ליברני, כאשר מנהלי השידורים בערבית עומדים לצידו של המנכ"ל.

שורשי המאבק, על שתי תזיתותיו, האישית והעירבית-ערבית, נעוצים כי נראה בדגם הניהול הקיים של הטלוויזיה. המאבק בין ארנון צוקרמן לבין יצחק ליברני הוא ישן ועקרוני. כאשר נבחר צוקרמן למישרת מנהל הטלוויזיה, התי-מודד מולו יצחק ליברני — ונכשל. מנהלי המחלקות בטלוויזיה העדיפו איש-ניהול על איש העוסק בתכנים, ויש אומרים שפשוט תישו מתדמתו של ליברני כ"אני-שלקטואל ישראל". בעיית הטלוויזיה עוד מימי בראשית שלה היתה הצורך במפקד, והיא כנראה קיבלה אותו סוף-סוף בדמותו